

КРАЄЗНАВСТВО

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Заснований у квітні 1927 року Українським комітетом краєзнавства
Репресований у 1930 році
Відроджений 1993 року з ініціативи Національної спілки краєзнавців України

1-4 (110-113)'2020

ЗМІСТ

Головний редактор
Олександр Реєнт

Редакційна колегія:
Олег Бажан
(перший заступник
головного редактора)

Олександр Удод
(заступник
головного редактора)

Лев Баженов
Віль Бакіров
Геннадій Бондаренко
Володимир Великочий

Сергій Гальчак
Микола Головка

Олександр Гончаров
Олександр Гуржій
Віктор Даниленко

Володимир Дмитрук
Олександр Добржанський

Олександр Завальнюк
Михайло Косило

Віктор Коцур
Олександр Лисенко

Руслана Маньковська
Володимир Милько

Олексій Нестуля
Олександр Рубльов

Григорій Савченко
Валерій Смолій

Засновники:
Національна спілка
краєзнавців України
Інститут історії України
НАН України

Виходить
щоквартально

ISSN 2222-5250

Велика війна (1914–1918 рр.) і Україна

Олександр Реєнт (м. Київ). Прояви доброчинності та соціальної солідарності в українському соціумі періоду Першої світової війни . . . 6

Володимир Милько (м. Київ). Сприйняття Великої війни населенням українських губерній (1914-1917 рр.) 14

Віктор Дроздов (м. Ізмаїл). Діяльність органів місцевого самоврядування південнобессарабських міст щодо запобігання зростанню цін на товари першої необхідності у часи Першої світової війни . . . 24

Церковно-історичне краєзнавство: витоки та сучасний дискурс

Наталія Зуб (Руденко) (м. Київ). Мусульманська громада у Києві: до історії першої мечеті (кінець XIX – початок XX ст.) 34

Краєзнавство в особах

Тарас Нагайко (м. Переяслав). Переяславський краєзнавець Яків Іванович Благодаров: контури біографічного портрету 52

Галина Коцур (м. Київ). Історико-краєзнавча спадщина Федора Даниловича Ніколайчика 68

Степан Борчук (м. Івано-Франківськ), Юрій Плекан (м. Коломия). Засновник Української радикальної партії – Северин Данилович у спогадах дочки Євгенії 76

Джерела та біографічні студії

Василь Даниленко (м. Київ). Візія Миколи Левитського ролі Росії, Польщі та країн Західної Європи в історії України 84

Світлана Ляковська (м. Київ). Атрибуція текстів аналітичних оглядів радянських збройних сил (друга половина 1920-х-початок 1930-х років): до вивчення матеріалів Празького архіву 91

Вадим Золотарьов (м. Харків), Олег Бажан (м. Київ). Гвинтик машини Великого терору або доля харківського чекіста Григорія Гаркуші 103

Олег Бажан (м. Київ). Життєві університети першого секретаря ЦК КПУ Петра Шелеста 113

Історія України

у світлі регіональних досліджень

Валентина Надольська (м. Луцьк). Волинська губернія: етнічні процеси у контактній зоні 128

Сергій Зайцев (м. Львів). Повстансько-партизанський рух на Нікопольщині у часи Української революції 1917–1921 років 144

Музейництво в Україні:

історія та проблеми сучасного розвитку

Олександр Бонь (м. Київ). Євгенія Рудинська в українському музейництві кінця 1920 – першої половини 1930-х років 162

Теоретико-методологічні засади

освітянського краєзнавства

Анна Уманська (м. Київ). Організація єврейської світської освіти у Києві у 1918–1922 рр. 171

Музичне краєзнавство

у контексті сучасної історичної думки

Георгій Павлов (м. Київ). Соната Б.М. Лятошинського для скрипки та фортепіано ор. 19 та її значення в еволюції музичної культури України . . . 186

Національна спілка краєзнавців України:

панорама сучасного життя

Володимир Милько (м. Київ). Засідання Президії Національної спілки краєзнавців України (14 лютого 2020 р.) 194

Лауреати Премії імені академіка Петра Тронька Національної спілки краєзнавців України 2020 року 196

Наукова Інформація

Тетяна Бернацька, Людмила Рабчевська (м. Київ). Архівні та бібліотечні матеріали з підготовки «Історії українського мистецтва» . . . 199

Огляди

Олена Бундак (м. Луцьк). Краєзнавча діяльність видавництв Волинської області 205

Василь Марчук, Андрій Королько (м. Івано-Франківськ). Цікаве і актуальне науково-популярне видання з історії Закарпаття 221

Наталя Барановська (м. Київ). Книга, що розкриває таємниці Чорнобильської катастрофи 230

Любов Мацько (м. Київ). Спочатку було слово 235

Петро Гуцал (м. Тернопіль). Шоста книга видання «Реабілітовані історією. Тернопільська область» 236

Олександр Реєнт (м. Київ). Все-таки епоха мемуарів набирає сили . . 237

In Memoriam

Ніс людям добро і світло. (Юрій Юхимович Мариновський) 241

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту
історії України НАН
України (протокол № 4
від 25 червня 2020 р.)

Журнал зареєстровано
Міністерством юстиції
України (Свідоцтво про
державну реєстрацію
друкованого засобу масової
інформації – серія
КВ № 10373
від 08.09.2005 р.)

Журнал включено до бази
даних Google Scholar, Slavic
Humanities Index, Україн-
ніка наукова, РИНЦ

Усі права застережені.
Передрук дозволено тіль-
ки за згодою редколегії.

Адреса редакції:

01001, м. Київ-1,
вул. М. Грушевського, 4,
кім. 212

тел.: 278-02-38, 279-13-88

E-mail:

bazhanclio@ukr.net

Електронна версія:

www.history.org.ua

www.nbuv.gov.ua

www.nsku.org.ua

© Національна спілка
краєзнавців України, 2020

© Інститут історії України
НАН України, 2020

CONTENTS

Great War (1914-1918) and Ukraine

- Oleksandr Reient (Kyiv)*. Manifestations of charity and social solidarity in ukrainian society during the First World War 6
- Volodymyr Mylko (Kyiv)*. The perception of the Great War to the population of the Ukrainian governorates (1914–1917) 14
- Viktor Drozdov (Izmail)*. The Southern Bessarabia municipal governments' activity to prevent rising food prices during the initial period of the First World War 24

Church-Historical Local Lore Researches: Origins and Modern Discourse

- Nataliia Zub (Rudenko) (Kyiv)* Activities of the Muslim Community in Kyiv: the History of the First Mosque (end of XIXth – beginning of XXth century) 34

Local Lore Studies in Persons

- Taras Nahaiko (Pereyaslav-Kmelnytskyi)*. Pereyaslav local historian Yakiv Blagodarov: contours of biographical potrait 52
- Halyna Kotsur (Kyiv)*. Historical and local heritage of Fedor Nikolaychuk (to the 100th anniversary of his death) 68
- Stepan Borchuk (Ivano-Frankivsk), Iurii Plekan (Kolomyia)*. Severyn Danylovych, the founder of the Ukrainian Radical Party, in the memories of hisdaughter Yevgenia 76

Sources and Biographic Studios

- Vasyl Danylenko (Kyiv)*. MykolaLevytsky's vision of the role of Russia, Poland and Western European countries in the history of Ukraine 84
- Svitlana Liaskovska (Kyiv)*. Authentication of Soviet armed forces analytical Surveys (second half of the 1920s – early 1930s): to the study of the Prague archive materials 91
- Vadym Zolotaryov (Kharkiv), Oleh Bazhan (Kyiv)*. Cog of the terror machine or the fate of Kharkiv security of ficer Hryhoriy Harkusha 103
- Oleh Bazhan (Kyiv)*. Life universities of the first secretary of the central committee of the communist party of Ukraine Petro Shelest 113

Ukrainian Landmark Studies: traditions, experience, perspectives

- Valentyna Nadolska (Lutsk)*. Volyn province: ethnic processes in contact zone 128
- Sergiy Zaitsev (Lviv)*. Rebel-partisan movement in Nikopol region during the Ukrainian revolution 1917-1921 144

На першій сторінці
обкладинки фото періоду
Першої світової війни

Museum Researches in Ukraine: History and Problems of Modern Development

Oleksandr Bon (Kyiv). Yevheniia Rudynska in Ukrainian museums' environment of the end of 1920s – first half of 1930s 162

Theoretical and Methodologic Foundations of Education Local Lore Researches

Anna Umanska (Kyiv). Organization of the Jewish public education in Kyiv in 1918–1922 171

Music Local Lore Researches in the Context of Modern Historic Thought

George Pavlov (Kyiv) Sonata B.M. Lyatoshynsky for violin and piano op. 19 and its significance in the evolution of musical culture of Ukraine 186

National Union of Local Lore Researchers of Ukraine: Panorama of Modern Life

Volodymyr Mylko (Kyiv). Meeting of the Presidium of the National Union of Local Lore Researchers of Ukraine (February 14, 2020) 194

Laureates of Academician Petro Tronko Prize of the National Union of Local Lore Researchers of Ukraine in 2020 196

Scientific Information

Tatiana Bernatska, Lyudmila Rabchevska (Kyiv). Archives and library's materials for preparation of «History of Ukrainian art» 199

Reviews

Olena Bundak (Lutsk). Regional history activity of publishing houses in Volyn region 205

Vasyl Marchuk, Andrii Korolko (Ivano-Frankivsk). Interesting and relevant popular science publication on the history of Transcarpathia . . . 221

Nataliia Baranovska (Kyiv). The book that reveals the secrets of the Chernobyl disaster 230

Liubov Matsko (Kyiv). At first the rewas a word 235

Petro Hutsal (Ternopil). The sixth book of the publication "Rehabilitated by History. Ternopil Region" 236

Oleksandr Reient (Kyiv). Still, the era of memoirs is gaining strength . . . 237

In Memoriam

He brought the good and light to people. (Yurii Yukhymovych Marynovskiy) 241